

Kirja-arvostelu

Vanhanen-Nuutinen, Liisa & Lambert, Pirjo (toim.) 2005.

Hankkeesta julkaisuksi.

Kirjoittaminen ammattikorkeakoulun ja työelämän kehityshankkeissa.

Helsinki: EDITA.

Juha-Pekka Liljander, KT

Vararehtori

Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia

Kirjoittaminen työelämän kehityshankkeissa – haasteena tekstilajien kohtaaminen

Teoksessa haetaan vastausta kysymykseen, onko kirjoittamisesta ammattikorkeakoulussa muodostumassa oma tyylillinen ja toiminnallinen lajityyppinsä. Perusteen kysymykselle luo ammattikorkeakoulutuksen rakentuminen yhä enemmän työelämäläheiseksi tutkimus- ja kehityshankkeiksi, joita toteutetaan useiden erilaisten toimijoiden yhteistyönä. Hankkeiden tulokset tulisi kyetä saattamaan sellaiseen kirjalliseen muotoon, joka hyödyttäisi kaikkia projekteihin osallistuvia tahoja. Yhteistyötahojen moninaisuuden vuoksi ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehityshankkeista kirjoittamisen haaste monikielisyys – pelkästään tutkimuksen kielen omaksuminen ei tutkijalle ammattikorkeakoulussa riitä.

Teoksen toimittajat – Liisa Vanhanen-Nuutinen ja Pirjo Lambert – johdattelevat lukijat ydinkysymykseen teoksen avaavassa artikkelissaan, jossa he pyrkivät tuomaan esille erilaisia kirjoittamisen käytäntöjä ja niiden esiin nostamia jännitteitä ammattikorkeakoulussa. Jännitteitä syntyy, kun opettajat kirjoittavat yleensä yhden julkaisun hankkeistaan, joissa on mukana joukko erilaisia toimijoita. Kun raportointia ei ole suunniteltu kiinteäksi osaksi hanketta, kirjoittaminen erkaantuu itse prosessista, eikä tällaisena tavoita haluttuja lukijoita. Jänni-

tekkentää moninaistaa lisäksi opettajan pyrkimys tieteelliseen meritoitumiseen, mistä muodostuu helposti este yhteisölliselle kirjoittamiselle. Jännitekentän kartoittamisen pohjalta kirjoittajat hahmottelevat hypoteesia uudenlaisesta kirjoittamisen tavasta: kirjoittamisesta hankkeesta ei hankkeesta – kirjoittamisesta ”hybridi genren” mukaisesti tieteellistä kirjoittamista, projektikirjoittamista ja käytännönläheistä kirjoittamista yhdistäen.

Myös Merja Helle käsittelee artikkelissaan erilaisten kirjoittamisen tapojen ja tyylien yhdistämistä. Hän jäsentää ammattikorkeakoulussa kirjoittamista genresysteemin ja –repertoarin käsitteiden avulla. Käsitteet viittaavat erilaisista kirjoittamisen tavoista koostuviin, suhteellisen vakiintuneisiin genrekokoelmiin, jotka ilmenevät kirjoittamisen käytännöissä. Sitä, millaisena tekstilajien sekkarakenteena erilaiset genret ilmenevät nimenomaan opinnäytetyöraporteissa, tarkastellaan Petri Jääskeläisen artikkelissa. Opinnäytetyöteksti on kohteena myös Aino Vuorijärven artikkelissa, jossa kirjoittamiseen kohdistuvia monenlaisia odotuksia lähestytään lingvistisen tekstintutkimuksen ja genreperustaisen kirjoittamisen opetuksen näkökulmasta.

Teoksen toinen kokonaisuus koostuu ar-

tikkeleista, joissa käsitellään kehityshankkeissa kirjoittamista. Teemu Rantanen ja Timo Toikko erittelevät, millaisia uusia elementtejä projektitoiminnan ja tutkimuksen perinteen yhdistäminen luo ammattikorkeakoulun hanketoimintaan ja niistä raportointiin. Arja-Tuulikki Suntio tarkastelee kiinnostavasti hankkeessa laadittuja asiakirjatekstejä viestintätehtävästä ja kohdeyleisöstä muodostuvan nelikentän avulla. Artikkeleissa keskitytään raporttiin kehittämisen välineenä: tekstiin, jonka viestintätehtävänä on kehittäminen ja joka suuntautuu heterogeeniselle kohdeyleisölle.

Raili Gothóni, Jari Helminen ja Risto Siren tuovat artikkelissaan esiin niitä mahdollisuuksia ja vaatimuksia, joita opettaja joutuu ottamaan huomioon hankelähtöisessä tutkimus-, kehittämis- ja kirjoittamisprosessissa. Havainnollisena esimerkkinä toimii Diakonia-ammattikorkeakoulun ja työelämän edustajien yhteistyönä Uudellamaalla toteutettu Hyvinvoinnin rakentajat –hanke. Kehityshankkeissa kirjoittamisen toinen konkreettinen esimerkki tulee Helsingin ammattikorkeakoulu Stadiasta. Tea Stolt, Henriikka Nuutinen ja Tiina Rautkorpi kuvaavat Polar meets Solar -kehitysyhteistyöhankkeeseen liittyen uudenlaista, audiovisuaalista raporttikirjoittamisen tapaa, joka tähtää paperimuotoista raporttia läpinäkyvämpään tiedottamiseen.

Artikkelikokoelman kolmas teemallinen kokonaisuus koostuu teksteistä, joissa kirjoittamista tarkastellaan työelämäyhteistyön ja työelämän kehittämisen näkökulmasta. Liikkeelle lähdetään ammattikorkeakoulukirjoittamisen kannalta keskeisestä teemasta: yhdessä kirjoittamisesta siten, että prosessiin osallistuu myös työelämä. Outi Ahonen, Elina Ora-Hyytiäinen ja Pirjo Silvennoinen pohdiskelevat sitä voiko yhdessä kirjoittaminen toimia menetelmänä, jossa yhdistyvät oppiminen, tutkimus- ja kehitystyö sekä aluekehittäminen. Vastausta haetaan kirjoittajien omia kokemuksia reflektoimalla ja samalla osoitetaan, kuinka kirjoittamalla voi-

daan luoda elävä yhteys työelämään ja sitä kautta vaikuttaa alueelliseen kehitykseen.

Kirjoittaminen työelämäyhteistyössä -kokonaisuuteen sijoittuu myös Anne Hartikaisen analyysi sitä, miten etnografisen tutkimuksen lähestymis- ja kirjoitustapa voi tuottaa kuvaa kehittämistyön todellisuudesta. Tämän jatkoksi Päivi Fredriksson ja Tiina Rautkorpi tuottavat ”kulttuuripuhetta pääkaupungista”. Kokonaisuuden päätteeksi siirytään – Kari Salon, Minna Söderqvistin ja Timo Toikon toimesta – tarkastelemaan Open access –julkaisemista mm. uusien tiedon tuottamisen ja välittämisen tapoja tukevana järjestelmänä.

Kirjan lopuksi tarkastellaan opettajan muuttunutta roolia kirjoittajana ja kirjoittamisen ohjaajana. Tarkastelu on paikallaan: tutkimus- ja kehitystyö ja sen tulosten dokumentointi on kuta kuinkin mullistanut ammattikorkeakouluopettajan toimenkuvan. Hänen eteensä avautuu aivan uudenlainen ”tekstimaisema”, kuten Pasi Lankinen luonnehtii. Seuraavassa tarkastelu fokusoituu Minna Söderqvistin ja Kari Salon toimesta yliopettajaan kirjoittajana. Haasteet paljastuvat moninaisiksi, kun pitäisi kirjoittaa yksin ja yhdessä, yhtäältä akateemisia, toisaalta ammatillisesti relevantteja tekstejä. Kirjoitetaan heterogeeniselle yleisölle, monissa erityyppisissä julkaisussa ja montaa eri tarkoitusta varten.

Opettajanäkökulma jatkuu Sara Karpin kirjoittaessa käytännön kokemuksistaan viestinnän opettajana. Vaikka ammattikorkeakoulukirjoittamisen lajityyppi onkin vasta syntymässä, tulevaisuudessa ammattikorkeakoulusta valmistuvat kenties jo voivat näyttää mallia siitä, kuinka asiantuntija kirjoittaa monenlaisille lukijoille – ei pelkästään oman alansa sisäpiirille. Teoksen päättää Inkeri Laitisen ja Regina Nurmen artikkeli opinnäytetyön kirjoitusprosessin ohjaamisesta.

Lukuisista erillisistä artikkeleista koostu-

van kokoomateoksen toimittaminen on aina haasteellinen tehtävä. Erityisen haastavaa se on silloin, kun ollaan ottamassa haltuun niinkin nuorta ilmiötä kuin ammattikorkeakoulun ja työelämän kehityshankkeista kirjoittamista. Tasalaatuisen ja tekstejä yhdistävän teeman kanssa aidosti keskustelemaan materiaalin kokoaminen ja muokkaaminen on tunnetusti työläs tehtävä. Nyt esiteltävänä ja arvioitavana oleva teos pysyy pitkään teemallisesti koossa – pitkälti avausartikkelinsa, useiden sen tematiikkaan aidosti kytkeytyvien kirjoitusten sekä asiantuntevan toimitustyön ansiosta. Teemallisesti tiiviin alun jälkeen ”punainen lanka” tuntuu kuitenkin silloin tällöin kirjoituksista katoavan ja – sinänsä mielenkiintoisten - tekstien kytkeytymistä alussa hahmoteltuun tematiikkaan joutuu jossain määrin haeskelemaan. Osittain tekstit ovat myös siinä määrin subjektiivisia, ettei niistä liene kaikilta osin perustaksi hankkeissa kirjoittamisen kehittymiselle.

Toinen kokoomateosten ”rasite” on tiettyjen perusasioiden kertautuminen artikkeleista toiseen: nyt esimerkkinä lainsäädännössä mainitut ammattikorkeakoulujen perustehtävät. Jokaisen artikkelin tulee toki olla itsessään ymmärrettävä kokonaisuus, mutta lakisäätöiset tehtävät – jotka alkavat olla korkeakoulukentällä toimiville jo jokseenkin tuttuja – kerrataan artikkeleissa nähdäkseni nyt tarpeettoman usein.

On myös pohdittava, vastaako teos saatteessaan esitettyyn kysymykseen ammattikorkeakoululle omaleimaisen kirjoittamisgenren syntymisestä. Teos ja käytäntö osoit-

tavat, että hankkeissa kirjoittaminen – joka ottaa huomioon eri intressiryhmät – on vähintäänkin käynnistymässä ammattikorkeakouluissa. Voidaan kuitenkin perustellusti kysyä, onko hankkeissa eri kohderyhmille kirjoittaminen nimenomaan ja vain ammattikorkeakoulujen kehitystehtävä. Sama haaste on epäilemättä heitetty myös yliopistoille: suuri osa yliopistojenkin tutkimuksesta on erilaisia tiedon soveltajia palvelevaa kehitystyötä. Tämä ei tosin teoksen arvoa alenna, sillä se tekee ammattikorkeakoulutoimijat tietoisiksi tehtävästä, joka lankeaa sittenkin nimenomaan heille kuin luonnostaan. Ammattikorkeakoulut toimivat historiastaan johtuen välittömän lähellä työ- ja elinkeinoelämää ja epäilemättä onnistuvat – haasteen tiedostaessaan – luontevasti kirjoittamaan tuottamastaan tiedosta välittömässä vuorovaikutuksessa yhteistyökumppaneidensa kanssa.

Kaiken kaikkiaan teos, muutamista pikutarkkuudesta johtuvista huomautuksista huolimatta, on ollut kirjoittamisen ja toimitamisen arvoinen – useat sen artikkeleista ansaitsevat tulla luetuiksi vielä pitkään. Monissa kohdin kirjan artikkelit rakentavat aidosti kontaktipintaa ammattikorkeakoulujen ja niitä ympäröivän työ- ja elinkeinoelämän välille. Kirja kiistatta terävöittää ammattikorkeakoulujen toiminnan omintakeista profiilia ja vahvistaa niiden identiteettiä näinä kriittisinä aikoina, jolloin korkeakoulukentän rakenteellinen kehittäminen ja ”rinnakkaisten sektoreiden tiivistävä yhteistyö” saattaa pianikin ruveta hämärtämään suomalaisen dualijärjestelmän ääriviivoja.

